
Vegrer seg ikke for det vanskelige

INTERVJU

TORI FLAATTEN HALVORSEN

tori.f.halvorsen@gmail.com

Andreas Holund har aldri vært redd for å dukke ned i problemstillinger som rus, boling og spiseforstyrrelser. Det er fagfolk og andre i Narvik glade for.

TRAVEL: Narviklegen er stadig på vei til og fra ulike arbeidsplasser i byen. Det er slik det alltid har vært. Foto: Kristine Lindebø

Det beste rådet Andreas Holund har til nyutdannede leger er følgende: «Finn deg en nisje innenfor medisinen som du kan ordentlig. Det gir deg trygghet.» Han har selv fordypet seg i mer enn én nisje: i diabetes, astma og allergi, samt rus og anabole steroider, spiseforstyrrelser i alle retninger (som han selv kaller det) og lindrende behandling. De tre siste er han mest kjent for. Andreas har helt siden turnustiden i Narvik i 1987 oppdaget og lært mye ved å spørre direkte og snakke på en måte som folk forstår. Parallelt har han lest seg opp på fysiologi, patofysiologi, farmakologi og annet han anser som viktig. Da

spesialiteten innenfor rusmedisin kom rundt 2015, la han sammen all erfaringen han hadde, tok det man kalte overgangskurs og ble rusmedisiner. Det er en spesialitet han mener blir stadig viktigere i helsetjenesten.

– Var du modig da du som nyutdannet lege turte å spørre pasientene om det som få leger hadde kløkt til å spørre om?

– Kanskje heller dumdristig, svarer han.

Andreas har ikke endret dialekten, men han har endret stilen fra litt rocka klær og langt, krøllete, svart hår til en mer nøytral habitt med t-skjorte, en olabukse og en kort grålig sveis.

Intervjuet foregår på et pauserom i kjelleren på hans eget usnobbete legekontor midt i Narvik sentrum. Der har han gitt plass til fire andre fastleger, en LIS1-lege samt en psykolog og noen spesialister som jobber der av og til. Andreas har nådd pensjonsalder, men har ingen planer om å avslutte karrieren.

– Etter hvert ble jeg stadig sikrere på hva jeg som lege skulle gjøre. Egen trygghet hjelper godt, men bare hvis man virkelig lytter for å finne ut *hvem den personen som sitter foran deg er, og hvor vedkommende er akkurat da*. Da er det ikke så vanskelig å tåle det som kommer.

Årets Nordlandsdoktor

I 2022 ble Andreas tildelt prisen som «Årets Nordlandsdoktor». Under overrekkelsestalen ble følgende sagt: «En pønker og rocker, legestandens svar på Iggy Pop. ALLTID stått opp for pasientene og de svakeste, særskilt de med rusykdom. Klar og tydelig, talt makta midt imot og vært uredd. Han skulle vært klonet og satt ut på alle fastlegekontorer og rusinstitusjoner som en medisinsk Sareptas krukke, utømmelig på kunnskap og tilgjengelighet.»

Iggy Pop er en langhåret rockemusiker som kjeftet på publikum, brukte ymse rusmidler, selvskadet seg og strippet på scenen samt drev med stagediving. Musikeren har vært gift tre ganger og har bare ett barn.

– Hvor er likhetstrekkene? spør jeg Andreas. Han ler.

– Jeg likte og liker fortsatt musikken til både Iggy Pop, David Bowie og flere av dem, men jeg har vel ikke så mange fellestrekk med ham. Ikke spiller jeg noe instrument heller, sier han, som mest sannsynlig har blitt sammenlignet med Iggy Pop fordi musikeren både er modig, allsidig, energisk og ukonvensjonell.

– Men du har snakket makta midt imot?

– Jeg satt i sykehusstyret de første årene jeg jobbet på medisinsk avdeling her i byen. Det endte med konflikter som jeg nesten ikke husker hva handlet om. Det vil si, nøler han og forteller at den gang – akkurat som nå – var det uenigheter om sentralisering.

«Jeg begynner gjerne med å fortelle hva som skjer med kroppen, inkludert hjernen, når man for eksempel sulter seg, kaster opp, overspiser og/eller bruker rusmidler eller andre midler»

Han mener fortsatt at det er en overdreven tro på spesialisering og viktigheten av store sykehusmiljøer. Han sluttet på medisinsk avdeling, ble fastlege og tok vakter på en rusinstitusjon kalt Nordlandsklinikken – avdelingen som i dag heter Russeksjon Narvik. De som hadde spiseforstyrrelser og hadde gått hos ham på somatisk poliklinikk, fulgte gjerne med til fastlegekontoret han startet ved. Noen av dem følger han ennå. De får gjerne komme før kontoret egentlig åpner. Andreas velger ofte å bruke somatiske komplikasjoner som oppstår, som et utgangspunkt for samtalene.

«Det er trist at det er så lite fokus på rus og psykiatri i studieplanene både på grunnutdanningen og i de ulike videreutdanningene for leger»

– Jeg begynner gjerne med å fortelle hva som skjer med kroppen, inkludert hjernen, når man for eksempel sulter seg, kaster opp, overspiser og/eller bruker rusmidler eller andre midler. Ikke minst for mennene tror jeg denne innfallsvinkelen gjør det lettere. De sliter med å snakke om følelser og har større vanskeligheter med å innse egne problemer. Dessuten har de gjerne litt andre symptomer eller annen adferd enn kvinnene. Ortoreksi, megareksi og bruk av anabole steroider blir gjerne oversett. På Nordlandsklinikken spør vi alltid alle pasientene som sliter med rus, om bruk av anabole steroider. Kombinasjoner av ulike midler gir ekstra mange somatiske komplikasjoner. Det er trist at det er så lite fokus på rus og psykiatri i studieplanene både på grunnutdanningen og i de ulike videreutdanningene for leger. Tenk på alle kronikerne som *også* har rusproblemer – for ikke å snakke om alle de som i framtiden skal inn på sykehjem. Vi lever lenger. Det gjelder også de som bruker mye rusmidler.

ÅRETS NORDLANDSLEGE: Kunstverket Andreas fikk som Årets Nordlandsdoktor passet perfekt; en lege ute blant folk i Nordlandsnaturen. Foto: Bernard Holthe

Lokal mulighet for spesialisering innenfor rus

Med stor iver forteller Andreas om Stine Nilsen, den nye rusmedisineren i Narvik. Ved å skreddersy et fullverdig utdanningsopplegg på de ulike avdelingene i den lille byen har hun kunnet slippe å flytte på seg under spesialiseringen. Det å være flere med mye ruskompetanse og å kunne utdanne enda flere rusmedisinere lokalt håper han vil gi ringvirkninger. Den nærstående flyttingen av aktiviteten fra Nordlandsklinikken inn i det nye sykehuset i Narvik gjør at russeksjonen får 22 døgnenger, 8 avrusningssenger, 2 rusakuttplasser, LAR-poliklinikk samt en ruspoliklinikk i samme etasje som psykiatrisk avdeling. Kort avstand til somatiske avdelinger gir muligheter for mer samarbeid og økt engasjement for denne pasientgruppen, mener Andreas.

– Stine er dessuten mye mer strukturert enn meg. Jeg jobber mye, holder litt foredrag her og der, men er ikke den som får til å lage store undervisningsopplegg eller publisere artikler, oppsummerer Andreas.

Lite opptatt av det formelle

Mange i byen snakker om Andreas som en arbeidsmaur som ikke er så opptatt av det formelle. Han jobber på mange ulike steder i byen. Telefonnummeret hans er lett å finne på 1881. Det sies at han alltid svarer når kollegaer spør om ulike kompliserte problemstillinger, eller for eksempel når foreldre ringer for å få råd når poden driver med noe de er bekymret for.

– Foreldre som tidlig oppdager rus hos ungene sine, trenger ofte bare noen råd før de kan klare det meste selv. Dette er jo foreldre som er oppvakte, og som ofte har gode relasjoner til ungene sine. Da kan mye være gjort på kort tid.

Kilder i vennekretsen til Andreas er enige i at han sjelden lager konflikter – dette til tross for at han blir brukt i mange vanskelige situasjoner. Tydelighet, faglighet, trygghet og tilgjengelighet er karaktertrekk som går igjen. Men han setter grenser, også for pasientene sine, sier det. Det syns Andreas er viktig.

– Er det slik at du ringes mye ut over kontortid?

– Lindrende enhet kan få ringe meg frem til klokka 22. Ellers er jeg selektiv på hvem jeg tar telefonen fra. Jeg vet hvem som kan vente til dagen etter. Er det ukjente numre, sjekker jeg hvem som ringer. Skjønner jeg at det er selgere som ringer, sender jeg tilbake følgende melding: Er du telefonselger, så ring aldri igjen. Det er ikke sjelden jeg blokkerer innkomne nummer. Men bare når det trengs, sier han bestemt.

Det har hendt at han har kastet ut pasienter fra kontoret, men flere av dem har senere fått komme tilbake. Om de er hans fastlegepasienter eller ei, er ikke alltid så nøye. Hva de sliter med, er mer avgjørende. Han angir at han aldri lar seg presse til å skrive ut B-preparater. Det skal visstnok pasientene vite. Ifølge Andreas er det aldri fysisk utagering på kontoret eller på venterommet.

– Er du en slik som tilbyr pasienter gratis leie i kjellerhybelen?

– Absolutt ikke! Det er svært sjelden at jeg gjør noe annet enn å være lege, hevder han.

Men i neste setning kommer det en historie om at legesekretærene for et par dager siden foreslo å hjelpe en pasient med å flytte. Så i morgen skal Andreas stille med Vito-en han har. Den bilen kan transportere det meste.

Sier ja til praktisk hjelp

Selv når vi nå går mot slutten av intervjuet, har jeg ikke klart å få oversikt over hvor legen, som egentlig kunne vært pensjonist, faktisk jobber. Han har aldri sendt CV-en slik jeg har ønsket – noe som skal skyldes at han ikke har trengt en slik oversikt, ettersom han aldri har søkt en legejobb. I fjor tok han for første gang ut overlegepermisjon fra Nordlandsklinikken. Da hadde han vært eneste overlege der siden 2003.

NØKTERNT: Pauserommet på legekantoret i byen er nøkternt utstyrt. Rausheten til pasientene er desto større. Foto: Kristine Lindebø

– Etter lang betenkningstid har jeg bestemt meg for å fortsette på Nordlandsklinikken, men nå i kun 50 prosent stilling. Premisset er at jeg ikke vil gå i et eneste møte som ikke har et sterkt pasientsentrert fokus. I tillegg har jeg 600 mennesker på fastlegelisten, jobber 10 prosent på sykehjemmet samt «en liten stilling» på lindrende enhet.

– Jeg har hørt om en jobb i Steigen også?

– Vi kjøpte nylig et hus på den vakre Engeløya. Nysgjerrigheten min gjorde at jeg stakk innom legekantoret for å høre om de trengte hjelp. Det er ikke mange vakter man trenger å ta før man får en følelse av hvordan et samfunn fungerer. Det interesserer meg.

Turen innom øyas legekantor endte med at han for tiden veileder en allmennlege i spesialisering der ute i havgapet. Han kombinerer det med helgetur på hytta, som er den femte i rekken. De andre ligger plassert i ulike landskap i Nordland og Troms – i tillegg til et hus på Kanariøyene. Han påstår at fritidshusene handler om «å sikre seg en tilhørighet til Nord-Norge» samt som «en forsikring i pensjonisttida». Han smiler når jeg betviler at det er sant.

«Er det noe jeg har lært ved å jobbe så mye klinisk som jeg har gjort, er det at vi mennesker er veldig forskjellige»

Andreas orker ikke å bruke mye tid verken på administrasjon eller å få gjort praktiske ting. En bekjent som skal være europamester i mekanikk, har blitt hyret inn for å være datasupport på kontoret. Kona styrer privatøkonomien, og på jobben har han en ansatt som styrer regnskapene. Han hevder at han ikke vet årsinntekten sin, men legger ikke skjul på at den er høy.

Høyt energinivå og stort engasjement

Iggy Pop hadde mye energi. Det likhetstrekket klarer ikke Andreas å bortforklare.

– Heldigvis har jeg bevart konsentrasjonsevnen og hukommelsen, legger han til når bokstavene ADHD dukker opp i samtalen.

Han er ikke interessert i å finne ut mer om dette for sin egen del.

– Mange ender i utbrenthet med et slikt tempo som du har?

– Der har jeg aldri vært.

– Kan du forstå at andre mister engasjement og energi?

– Absolutt! Er det noe jeg har lært ved å jobbe så mye klinisk som jeg har gjort, er det at vi mennesker er veldig forskjellige.

– All jobbingen må ha gått ut over forholdene hjemme med kone og tre barn?

– Det må du spørre henne om, men jeg mener at jeg i stor grad har vært med på å pleie forholdet. Vi har vært sammen siden tenårene. Gjennom fritidsaktiviteter har jeg vært deltagende i ungenes liv. Jeg har vært rennlege i utallige skirenn, etter hvert også i verdenscuprenn i bakken rett bak byen. Nå er det mer vanlige turer, jakt, fiske og bortoverski som gjelder. Jeg styres av Yr. Naturen er det som i starten gjorde at kona og jeg ble her i nord. Og etter hvert menneskene.

Andreas Holund

Født 1956, oppvokst i Ørje i Østfold

Cand.med., Universitetet i Oslo, 1986

Turnuslege, Narvik og Hurdal, 1987–88

Assistentlege, Narvik sykehus, 1988–91

Allmennlege/fastlege, 1991–d.d.

Spesialist i allmennmedisin, 1991

Spesialist i rus og avhengighetsmedisin, 2017

Seksjonsoverlege, Nordlandsklinikken / Universitetssykehuset Nord-Norge

Russeksjon Narvik, 2003–23

Avdelingsoverlege, Tverrfaglig spesialisert behandling av ruslidelser, Universitetssykehuset Nord-Norge, 2021–22

Sykehjemslege ved liten somatisk avdeling og lindrende enhet

Veileder for allmennlege i spesialisering i Steigen kommune, 2023–dd

– Jeg har fått følelsen av at det mest er telefonen og timeboken som styrer hverdagene?

– Det er ikke sant. Jeg reiser bort i helger og i ferier. Det er ikke så mange telefoner som folk skal ha det til.

– Ok. Hvor mange har ringt mens vi har snakket? Kontoret er jo stengt for lenge siden.

67-åringen løper opp trappa til kontoret, kommer ned med telefonen i hånden og smiler:

– Kun én melding fra sønnen min, og et anrop fra en pasient som jeg har kjent over lang tid.

– Kommer du til å ringe tilbake nå i kveld?

– Det gjør jeg nok. Det kan være litt viktig med akkurat denne pasienten.

– Men du, kan du sende meg en CV?

– Joda, jeg skal få laget en oversikt, sier han.

Rett før deadline kommer det en e-post med en kortfattet liste.

Publisert: 11. april 2024. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.24.0074

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 3. juli 2026.